

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wdrażanie projektów współpracy

w ramach Osi 4 Leader
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju
Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

www.minrol.gov.pl

ISBN 978-83-62164-12-7

Warszawa 2009

Autorzy zdjęć publikacji:

Łukasz Tomczak – zdjęcie główne okładki

oraz

Beata Krajewska

Joanna Gierulska

Marta Augustynowicz

Katarzyna Łukasiewicz

Łukasz Wenerski

Wydawca:

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

ul. Wspólna 30

00-930 Warszawa

www.minrol.gov.pl

autor:

Beata Krajewska

Wydział Leader

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wdrażanie projektów współpracy

w ramach Osi 4 Leader
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2007-2013

Spis treści

1. Podstawowe informacje	3
2. Warunki przyznania i wypłaty pomocy	5
2.1 Operacja polegająca na przygotowaniu projektu współpracy	5
2.2 Operacja polegająca na realizacji projektu współpracy	6
2.3 Warunki wypłaty pomocy w przypadku operacji polegającej na realizacji projektu współpracy	7
2.4 Umowa przyznania pomocy – główne zobowiązania	8
2.5 Wycofanie się partnera projektu współpracy	11
3. Koszty kwalifikowalne projektu współpracy	12
4. Przykłady projektów współpracy	15

1. Podstawowe informacje

Beneficjentami działania 421 Wdrażanie projektów współpracy są LGD wybrane do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007-2013.

Instytucją Wdrażającą dla działania 421 Wdrażanie projektów współpracy są, analogicznie jak w przypadku działania 431 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja - Samorządy Województw.

Typy projektów.

W ramach działania wyróżniamy dwa typy projektów: **projekty międzyregionalne** (zwane również międzyterytorialnymi) i **międzynarodowe** (zwane również transnarodowymi).

Typy operacji.

W ramach działania wyróżniamy dwa rodzaje operacji:

- operacja polegająca na przygotowaniu projektu współpracy
- operacja polegająca na realizacji projektu współpracy

W ramach każdej operacji składany jest oddzielny wniosek o przyznanie pomocy (WoPP) i zawierane są dwie oddzielne umowy przyznania pomocy, a każda z operacji kończy się złożeniem oddzielnego wniosku o płatność ostateczną.

Co prawda dla działania został opracowany jeden formularz WoPP, jednak uwzględnia on specyfikę rodzajów operacji i instrukcja do wniosku w sposób precyzyjny wskazuje które pola wniosku należy obowiązkowo wypełnić w zależności od tego czy wniosek dotyczy przygotowania czy też realizacji projektu współpracy.

Uwaga: Nie ma możliwości jednoczesnego wnioskowania o przygotowanie oraz realizację danego projektu współpracy.

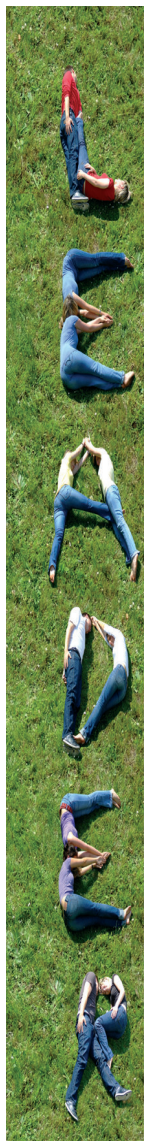
Limity środków w ramach działania.

Limit środków w ramach działania dla jednej LGD obliczany jest w oparciu o iloczyn liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym LSR według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r.

Liczba mieszkańców ustalana jest na podstawie informacji statystycznych ogłoszonych w Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS)¹.

Dla działania przewidziany jest **limit pomocy** wynoszący **3 zł na mieszkańca zameldowanego na pobyt stały na obszarze objętym LSR według stanu na dzień 31.12.2006 r.**, przy czym na przygotowanie projektu współpracy w ramach tego limitu może zostać wykorzystane nie więcej niż 1 zł.

¹ Informacje w tym zakresie są zamieszczone na stronie internetowej: http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/dane_podgrup.wymiary?p_kate=3&p_grup=7&p_pgru=1336&p_dane=0

Uwaga: Jeśli LGD w ramach przygotowania projektu współpracy wykorzysta jedynie 0,5 zł, to na realizację nadal pozostaje do dyspozycji 2,5 zł.

Przykładowy budżet LGD (w zależności od liczby mieszkańców objętych LSR):

10 000 – 150 000 mieszkańców / LSR

30 tys. – 450 tys. PLN / LGD

Uwaga: Limity pomocy odnoszą się wyłącznie do kosztów kwalifikowalnych projektu, tak więc całkowity budżet projektu współpracy, którego koszty kwalifikowalne będą opiewać przykładowo na 450 tys. zł, może być wyższy, gdyż zawierać będzie również pozycje niebędące kosztem kwalifikowalnym, a których poniesienie będzie niezbędne z punktu widzenia prawidłowości i możliwości realizacji projektu współpracy.

Terminy składania i rozpatrywania WoPP.

WoPP można składać nie wcześniej niż w dniu w którym został dokonany wybór LGD do realizacji LSR i nie później niż:

- do dnia 30 czerwca 2013 r. – w przypadku przygotowania projektu współpracy,
- do dnia 31 grudnia 2013 r. – w przypadku realizacji projektu współpracy.

Okres rozpatrywania WoPP wynosi:

- jeden miesiąc – w przypadku przygotowania projektu współpracy,
- dwa miesiące – w przypadku realizacji projektu współpracy.

Każda LGD składa WoPP bezpośrednio do UM właściwego dla województwa na obszarze którego znajduje się siedziba LGD, a więc w siedzibie SW.

Uwaga: W przypadku stwierdzenia przez SW nieprawidłowości lub braków we wniosku, LGD może zostać dwukrotnie wezwana do ich usunięcia. Każdorazowo LGD ma 14 dni na przesłanie do SW stosownych uzupełnień. Wezwanie przez SW do usunięcia nieprawidłowości lub braków oznacza automatyczne wstrzymanie biegu terminu na rozpatrzenie wniosku. Termin ten ponownie rozpoczyna bieg w dniu wpływu do SW uzupełnień złożonych przez LGD, a więc faktyczny czas na rozpatrzenie wniosku, w przypadku konieczności dokonywania uzupełnień, jest dłuższy niż jeden miesiąc (w przypadku przygotowania projektu) lub dwa miesiące (w przypadku realizacji projektu). Z tego względu bardzo istotne jest prawidłowe przygotowanie niezbędnej dokumentacji i precyzyjne wypełnienie wniosku. Wypełniając wniosek należy uważnie i dokładnie czytać instrukcję, stosować się do wskazówek w niej zawartych i pamiętać o złożeniu podpisów przez uprawnione osoby we wszystkich właściwych miejscach. Czas poświęcony na prawidłowe wy-

pełnienie wniosku pozwoli na znaczne jego zaoszczędzenie podczas weryfikacji wniosku, co przełoży się na krótszy czas jego rozpatrzenia, a także pozwoli uniknąć wezwań do usunięcia nieprawidłowości lub braków, które znacznie wydłużają czas rozpatrywania wniosku.

W wyniku pozytywnej weryfikacji WoPP, SW wyznacza LGD termin zawarcia umowy przyznania pomocy. Wskazany termin będzie nie dłuższy niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania.

2. Warunki przyznania i wypłaty pomocy

W związku z tym, że w ramach działania 421 realizowane są dwa rodzaje operacji, poniżej przedstawiono szczegółowe zasady przyznania i wypłaty pomocy w podziale na operacje polegające na przygotowaniu projektu współpracy oraz operacje polegające na realizacji projektu współpracy. Dodatkowo w podrozdziale 2.3 opisano tryb wypłaty pomocy specyficzny dla operacji polegających na realizacji projektu współpracy, w związku z tym że aby projekt mógł być realizowany konieczne jest uzyskanie zatwierdzenia projektu przez wszystkich partnerów. Podrozdział 2.4 opisuje główne zobowiązania zawarte w umowie przyznania pomocy wspólne dla obu rodzajów operacji oraz te, których wykonanie dotyczy jedynie realizacji projektu współpracy. Podrozdział 2.5 opisuje sytuację, w której z realizacji projektu współpracy wycofuje się partner i wskazuje jakie możliwości jego dalszej realizacji mają pozostali partnerzy.

2.1 Operacja polegająca na przygotowaniu projektu współpracy

Pomoc jest przyznawana na operację polegającą na przygotowaniu projektu współpracy, jeżeli projekt ten:

1. jest zgodny z LSR, aczkolwiek nie musi być w niej zawarty;
2. nie przewiduje finansowania z udziałem innych środków publicznych, przy czym zakaz ten dotyczy oczywiście wyłącznie tej części projektu, która stanowi koszt kwalifikowalny i która będzie podlegać refundacji ze środków EFROW;
a także, gdy operacja:
3. będzie realizowana w nie więcej niż dwóch etapach,;
4. zostanie zakończona w terminie 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy przyznania pomocy, lecz nie później niż do dnia 31 grudnia 2013 r.;
5. wniosek o płatność ostateczną obejmować będzie co najmniej 25 % łącznej planowanej kwoty pomocy.

W przypadku operacji polegającej na przygotowaniu projektu współpracy załącznikiem obowiązkowym do WoPP jest dokument potwierdzający wolę partnerów projektu współpracy do jego realizacji.

Pozostałymi załącznikami są m.in.;

- statut LGD (obowiązkowo jeżeli uległ zmianie),
- pełny odpis z KRS (obowiązkowo jeżeli uległ zmianie),
- oświadczenie LGD o kwalifikowalności VAT (obowiązkowo),
- pełnomocnictwo, jeżeli zostało udzielone,
- oświadczenie partnera (lub partnerów, jeśli w przygotowanie projektu zaangażowanych jest więcej niż 2 partnerów), wskazujące czy partner jest LGD wybraną w ramach PROW 2007-2013 oraz czy spełnia kryteria wskazane w art. 39 rozporządzenia (WE) 1974/2006. Oświadczenie jest sporządzone na formularzu stanowiącym załącznik do wniosku.

Uwaga: W przypadku międzynarodowego projektu współpracy, oświadczenie zagranicznego partnera nie musi być złożone na formularzu stanowiącym załącznik do wniosku, jednak musi zawierać tę samą treść co załącznik. Musi jednak z niego jasno wynikać, czy partner jest LGD wybraną w ramach PROW 2007-2013 oraz czy spełnia kryteria wskazane w art. 39 rozporządzenia (WE) 1974. Oświadczenie zagranicznego partnera musi zostać przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego.

2.2 Operacja polegająca na realizacji projektu współpracy

Pomoc jest przyznawana na operację polegającą na realizacji projektu współpracy, jeżeli projekt ten:

1. projekt jest zgodny z LSR, aczkolwiek nie musi być w niej zawarty;
2. projekt nie przewiduje finansowania z udziałem innych środków publicznych, przy czym zakaz ten dotyczy wyłącznie tej części projektu, która stanowi koszt kwalifikowalny i która będzie podlegać refundacji ze środków EFRROW;
3. projekt zakłada realizację wspólnego przedsięwzięcia;
4. projekt uzyskał co najmniej 60% maksymalnej liczby punktów, jaką można przyznać w ramach oceny zgodności projektu współpracy z kryteriami wyboru projektów współpracy;
5. w ramach projektu wskazano osobę koordynującą oraz nadzorującą wdrażanie, finansowanie, promocję i monitorowanie projektu współpracy, czyli koordynatora projektu współpracy, a w przypadku gdy LGD ubiegająca się o przyznanie pomocy nie jest koordynującą LGD – współkoordynatora, który będzie współpracować z koordynatorem;
6. będzie realizowany w nie więcej niż ośmiu etapach, przy czym w jednym roku w nie więcej niż czterech etapach;
7. zostanie zrealizowany w okresie nie dłuższym niż 48 miesięcy, jednak nie później niż do dnia 30 czerwca 2015 r.

W przypadku operacji polegającej na realizacji projektu współpracy załącznikiem obowiązkowym do WoPP jest umowa o wspólnej realizacji projektu współpracy zawarta ze wszystkimi partnerami projektu współpracy.

Pozostałymi załącznikami są m.in.;

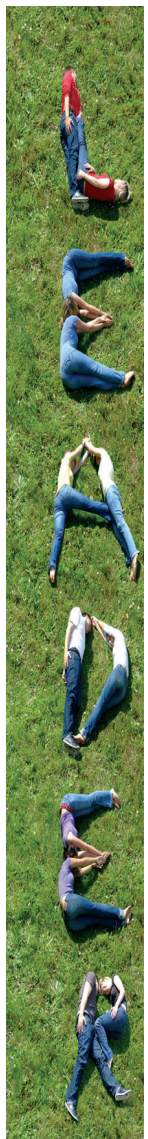
- te same załączniki, które są obowiązkowe w przypadku operacji polegającej na przygotowaniu projektu współpracy oraz,
- kwalifikacje i doświadczenie koordynatora bądź współkoordynatora projektu współpracy,

Pozostałymi załącznikami, obowiązkowymi o ile wynika to z charakterystyki projektu (czyli np. jeśli projekt będzie realizowany na nieruchomości niebędącej własnością LGD, będzie dotyczył np. rozwoju bazy hotelowej, w ramach projektu będą prowadzone roboty budowlane) są m.in.;

- dokument potwierdzający tytuł prawny do nieruchomości na której będzie realizowany projekt,
- aktualne (czyli wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku) zaświadczenie wydane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, potwierdzające, że obiekt będący przedmiotem projektu jest wpisany do rejestru lub ewidencji zabytków, w przypadku gdy obiekt jest zabytkiem,
- wypis z ewidencji obiektów niebędących hotelami, prowadzonej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), zgodnie z art. 38 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia o usługach turystycznych, gdy w ramach projektu planowane jest świadczenie usług polegających na udostępnianiu miejsc noclegowych,
- decyzja określająca kategorię obiektu hotelarskiego, gdy w ramach projektu planowane jest świadczenie usług polegających na udostępnianiu miejsc noclegowych w obiektach hotelarskich,
- oświadczenie właściciela/współwłaściciela/posiadacza samoistnego, że wyraża zgodę na realizację na terenie nieruchomości projektu bezpośrednio związanego z tą nieruchomością,
- kosztorys inwestorski, jeśli w ramach projektu planowane jest prowadzenie robót budowlanych,
- pozwolenia i decyzje, których obowiązek wynika z przepisów prawa budowlanego, jeśli w ramach projektu planowane jest prowadzenie robót budowlanych.

2.3 Warunki wypłaty pomocy w przypadku operacji polegającej na realizacji projektu współpracy.

LGD składa do SW, wniosek o płatność (WoP) po zakończeniu realizacji etapu operacji. W przypadku pierwszego WoP w ramach operacji, po zakończeniu jego weryfikacji, ale jeszcze przed wystawieniem ARiMR zlecenia płatności, SW dokonuje weryfikacji, czy pozostali partnerzy projektu współpracy (zarówno krajowi jak i zagraniczni) otrzymali zatwierdzenie projektu. Informację nt. partnerów krajo-

wych SW otrzymuje od pozostałych SW, natomiast nt. partnera z zagranicy od MRiRW, które informację tą pozyskuje z KE. SW może wystawić ARiMR zlecenie płatności (na podstawie którego ARiMR przekaże środki LGD) wyłącznie w sytuacji, gdy z uzyskanych informacji wynika, że wszyscy partnerzy otrzymali zatwierdzenie projektu. Jeśli w informacji stwierdzono, że którykolwiek z partnerów jeszcze nie otrzymał zatwierdzenia projektu, gdyż nadal trwa weryfikacja jego wniosku, to SW wstrzymuje wystawienie zlecenia płatności do momentu uzyskania informacji o wyniku weryfikacji wniosku partnera, o czym informuje LGD wnioskującą o płatność. Takie wstrzymanie płatności do czasu uzyskania informacji o otrzymaniu zatwierdzenia projektu przez wszystkich partnerów nie może trwać dłużej niż 9 miesięcy. Nie oznacza to jednak, że ewentualne oczekiwanie na płatność (wstrzymanie płatności) będzie trwało aż 9 miesięcy, gdyż bieg tego 9-miesięcznego terminu rozpoczyna się już w dniu zawarcia umowy przyznania pomocy przez LGD wnioskujące o płatność.

Ewentualne wstrzymanie płatności dotyczy również operacji polegającej na realizacji międzyregionalnego projektu współpracy, jednak w takim przypadku informację o zatwierdzeniu projektu, a więc podpisaniu umowy przyznania pomocy, SW uzyskują od siebie nawzajem i odbywa się to bez udziału Komisji Europejskiej oraz bez pośrednictwa MRiRW. W przypadku międzyregionalnego projektu współpracy istnieje bardzo niewielkie ryzyko, że konieczne będzie wstrzymanie pierwszej płatności do czasu zakończenia weryfikacji WoPP złożonych przez partnerów, gdyż procedury weryfikacji WoPP, w tym terminy zakończenia rozpatrywania wniosków są jednolite dla wszystkich SW. Z tego względu, aby dodatkowo zminimalizować ryzyko wstrzymania płatności, zaleca się, aby partnerzy składali WoPP do SW w tym samym czasie. Dzięki temu, wszyscy partnerzy w zbliżonym terminie będą zawierać umowy przyznania pomocy, a więc otrzymają zatwierdzenie projektu.

Uwaga: W przypadku, gdy w terminie 9 miesięcy od dnia zawarcia umowy przyznania pomocy przez LGD wnioskujące o płatność, partner projektu współpracy nie otrzyma zatwierdzenia projektu, płatność nie jest realizowana i następuje rozwiązanie umowy przyznania pomocy.

Uwaga: Mechanizm ewentualnego wstrzymania pierwszej płatności dotyczy wyłącznie płatności realizowanej po złożeniu WoP, a więc po zrealizowaniu pierwszego etapu operacji. Mechanizm ten nie ma zastosowania w odniesieniu do przekazywania LGD przez ARiMR wyprzedzającego finansowania (zaliczki), w więc płatności realizowanej w oparciu o wniosek o wyprzedzające finansowanie (WoWF).

2.4 Umowa przyznania pomocy – główne zobowiązania.

LGD zawierając umowę przyznania pomocy zobowiązuje się m.in. do:

1. osiągnięcia celu operacji (należy przy tym pamiętać, że cel operacji jest po-

jęciem węższym niż cel projektu, gdyż na cel projektu składają się cele operacji realizowanych przez poszczególnych partnerów). Ponadto w przypadku operacji polegającej na realizacji projektu współpracy w odniesieniu do zadań inwestycyjnych – również jego zachowania przez okres 5 lat od dnia dokonania płatności ostatecznej.

Przykładowo, jeśli celem projektu współpracy będzie Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, to celem operacji realizowanych przez poszczególnych partnerów, mogą być: Poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (poprzez wytyczenie i oznakowanie ścieżki rowerowej o długości 25 km), oraz Rozwój bazy turystycznej (poprzez utworzenie 30 miejsc noclegowych). Może również zaistnieć sytuacja, w której partnerzy, realizując cel projektu współpracy Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, w ramach którego planują wytyczenie i oznakowanie w sumie 40 km ścieżek, określili, że celem każdej operacji przez nich zrealizowanych jest Poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Cele operacji w takim układzie będą takie same, różnić będzie się jedynie ich zakres, gdyż jeden partner może być odpowiedzialny np. za wytyczenie odcinka ścieżki o długości 15 km, a drugi za wytyczenie odcinka ścieżki o długości 25 km);

2. niefinansowania realizacji operacji z udziałem innych środków publicznych, przy czym jak już zostało wspomniane zakaz ten dotyczy wyłącznie tej części projektu, która stanowi koszt kwalifikowalny i która będzie podlegać refundacji ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW);
3. w trakcie realizacji operacji oraz przez 5 lat od dnia dokonania przez Agencję płatności ostatecznej:
 - a) nieprzenoszenia prawa własności lub posiadania rzeczy zakupionych w ramach operacji oraz ich wykorzystania zgodnie z przeznaczeniem,
 - b) niezmienniania miejsc realizacji operacji,
 - c) umożliwienia przedstawicielom organów upoważnionych do przeprowadzania wizytacji, kontroli i audytów, do ich przeprowadzenia oraz obecności w ich trakcie,
 - d) przechowywania całości dokumentacji związanej z przyznaną pomocą,
 - e) informowania i rozpowszechniania informacji o pomocy otrzymanej z EFRROW, zgodnie z zasadami określonymi załączniku nr VI do rozporządzenia 1974/2006 oraz z warunkami określonymi w Księdze wizualizacji znaku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, opublikowanej na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
 - f) niezwłocznego informowania SW o planowanych albo zaistniałych zdarzeniach związanych ze zmianą sytuacji faktycznej lub prawnej LGD mogących mieć wpływ na realizację operacji;

Dodatkowo, w przypadku operacji polegającej na realizacji projektu współpracy LGD zobowiązuje się do:

- 1) zamieszczenia w miejscu realizacji operacji, tablicy informacyjnej lub reklamowej wykonanej zgodnie z przepisami określonymi załączniku nr VI do rozporządzenia 1974/2006 oraz z warunkami określonymi w Księdze wizualizacji znaku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 - Tablica informacyjna zamieszczana jest w przypadku operacji inwestycyjnej, gdy całkowity koszt operacji przekracza 50 000 EURO, a tablica reklamowa, gdy całkowity koszt operacji przekracza 500 000 EURO;

Wzór tablicy informacyjnej, zgodnie z Księgą wizualizacji znaku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

Można też stosować wzór zawierający także, oprócz logo europejskiego LEADER, także polskie logo LEADER:

- 2) złożenia w SW wypełnionego formularza ankiety monitorującej, której aktualny wzór jest dostępny na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego, w terminie do dnia 31 stycznia drugiego roku następującego po roku otrzymania płatności ostatecznej;
- 3) złożenia w SW wypełnionego i podpisanego przez wszystkich krajowych partnerów projektu współpracy, sprawozdania z realizacji projektu współpracy, którego aktualny wzór jest dostępny na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego.

Do złożenia sprawozdania z realizacji projektu współpracy zobowiązana jest koordynująca LGD, a w przypadku projektu współpracy międzynarodowej, gdy koordynującą LGD jest partner z zagranicy, do złożenia sprawozdania zobowiązana jest ta z polskich LGD, która zgodnie z harmonogramem realizacji projektu współpracy, zawartym w umowie o wspólnej realizacji projektu współpracy, jest odpowiedzialna za realizację ostatniego zadania w ramach projektu. Sprawozdanie dotyczy realizacji całości projektu, a nie jedynie jego fragmentu jakim jest operacja realizowana przez daną LGD i jest składane w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia realizacji projektu współpracy. Termin zakończenia realizacji projektu współpracy jest wskazany w umowie o wspólnej realizacji projektu współpracy.

Oczywiście nie jest to pełny katalog zobowiązań wynikających z umowy przyznania pomocy. LGD jest zobowiązane również do przestrzegania terminów składania wniosków o płatność, przeznaczenia środków przekazanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w ramach wyprzedzającego finansowania (tzw. zaliczki) wyłącznie na realizację operacji (o ile LGD wnioskowała o zaliczkę).

Należy pamiętać, że zmiana postanowień umowy wymaga formy pisemnej, a tryb zmiany reguluje umowa.

2.5 Wycofanie się partnera projektu współpracy.

Umowa przyznania pomocy zawiera również postanowienia dotyczące sytuacji w której któryś z partnerów projektu współpracy wycofuje się z jego realizacji, jest zastępowany przez innego partnera, a także sytuacji w której nowy partnera włącza się do projektu współpracy.

W przypadku, gdy w projekcie współpracy bierze udział więcej niż dwóch partnerów, wycofanie się partnera projektu współpracy nie powoduje rozwiązania umowy jeśli:

- 1) cele, zakres oraz miejsce realizacji projektu współpracy określone w umowie o wspólnej realizacji projektu współpracy zawartej przez LGD ze wszystkimi partnerami projektu współpracy, nie ulegną zmianie, oraz
- 2) punkty uzyskane podczas oceny projektu współpracy w ramach kryterium

dotyczącego liczby partnerów w projekcie nie decydowały o uzyskaniu minimum 60% punktów możliwych do uzyskania w ramach oceny projektu współpracy, lub

- 3) wycofujący się partner zostanie zastąpiony przez nowego partnera projektu współpracy.

W przeciwnym wypadku następuje rozwiązanie umowy przyznania pomocy.

Oznacza to, że w sytuacji, gdy jeden z partnerów wycofuje się ze wspólnej realizacji projektu współpracy, pozostali partnerzy chcąc uniknąć rozwiązania umowy przyznania pomocy i dokończyć realizację projektu, muszą podzielić między siebie zadania, za realizację których odpowiedzialny był wycofujący się partner, bądź znaleźć na jego miejsce nowego partnera. Wymagać to będzie zawarcia nowej umowy o wspólnej realizacji projektu współpracy pomiędzy partnerami i przekazania jej do SW.

3. Koszty kwalifikowalne projektu współpracy

Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się koszty poniesione przez LGD w ramach:

- przygotowania projektu współpracy - nie wcześniej niż rok przed dniem złożenia WoPP,
- realizacji projektu współpracy – nie wcześniej niż w dniu, w którym został złożony WoPP

(pod warunkiem, że została zawarta umowa przyznania pomocy).

Uwaga: Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także podatek od towarów i usług (VAT), uiszczany w związku z poniesieniem kosztów przygotowania lub realizacji projektu współpracy, o ile LGD nie ma możliwości jego odzyskania.

Do kosztów kwalifikowalnych przygotowania projektu współpracy zaliczamy koszty:

- 1) organizacji i przeprowadzenia spotkań partnerów projektu współpracy, w tym koszty:
 - a) podróży lub pobytu osób zaangażowanych ze strony LGD w przygotowanie projektu współpracy (np. bilety lotnicze, kolejowe, zakwaterowanie – hotele, wyżywienie osób przygotowujących projekt itp.),
 - b) najmu sprzętu lub pomieszczeń (np. najem sali na spotkanie, najem sprzętu – np. multimedialnego niezbędnego podczas spotkania),
 - c) tłumaczeń (zarówno dokumentacji np. umowy o wspólnej realizacji projektu współpracy, która będzie podpisana ze wszystkimi partnerami projektu i której opracowanie stanowi zasadniczą część fazy przygotowania projektu, jak i tłumaczenia podczas spotkań),
 - d) opracowania, druku lub powielenia materiałów (np. materiałów na spotkanie, materiałów informacyjnych o przygotowywanym projekcie);
- 2) wynagrodzenia za wykonanie badań, analiz, opracowań, studiów lub pla-

nów wykonalności, planów rozwoju gospodarczego lub planów rozwoju przedsiębiorczości (dokumentów, które dostarczą wiedzę uznaną przez LGD za niezbędną do prawidłowego przygotowania projektu współpracy, np. plan wykonalności inwestycji, jeśli projekt jest inwestycyjny i planowana jest budowa np. sieci świetlic);

- 3) wynagrodzenia za świadczenie usług prawniczych (w tym np. doradztwa prawnego przy projektowaniu zapisów umowy o wspólnej realizacji projektu współpracy).

Do kosztów kwalifikowalnych realizacji projektu współpracy zaliczamy koszty:

- 1) organizacji wyjazdów związanych z realizacją projektu współpracy, w tym koszty:
 - a) podróży lub pobytu osób zaangażowanych ze strony LGD w realizację projektu współpracy (np. bilety lotnicze, kolejowe, zakwaterowanie – hotele, wyżywienie osób zaangażowanych w realizację projektu),
 - b) tłumaczeń (np. materiałów informacyjnych i promocyjnych związanych z projektem, dokumentacji technicznej, a także tłumaczenia podczas spotkań);
- 2) najmu sal lub innych powierzchni lub dzierżawy gruntu (np. placów czy działek na których będą realizowane zadania w ramach projektu, tj. np. plac na którym będzie odbywać się festyn; hala wystawowa, gdzie będzie organizowana giełda produktów regionalnych; sala koncertowa, gdzie będą odbywać się występy zespołów ludowych itp.);
- 3) przygotowania dokumentacji technicznej, badań lub analiz (np. wszelka wymagana m.in. przepisami prawa budowlanego dokumentacja techniczna niezbędna do realizacji projektu inwestycyjnego; badania socjologiczne dotyczące wpływu projektu na lokalną społeczność);
- 4) zakupu, najmu lub dzierżawy oraz montażu maszyn, urządzeń, narzędzi, wyposażenia, sprzętu lub oprogramowania, np.:
 - zakup strojów ludowych – jeśli projekt dotyczy lokalnego dziedzictwa kulturowego,
 - wyposażenie np. świetlic wiejskich – jeśli w ramach projektu założono np. budowę sieci takich świetlic,
 - zakup sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem – jeśli projekt dotyczy nowych technologii np. IT,

Uwaga: Sprzęt komputerowy kupowany w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy” ma być sprzętem na potrzeby projektu, a nie stanowiącym wyposażenie biura LGD.

- zakup specjalistycznego oprogramowania np. do projektowania graficznego,
- zakup maszyn i urządzeń np. drukarskich – jeśli w ramach projektu planowane jest stworzenie i wydawanie lokalnej gazety;

- zakup sprzętu i wyposażenia np. przystani kajakowej – jeśli projekt obejmuje wytyczenie szlaku oraz budowę przystani itp.;

Uwaga: Koszt zakupu zalicza się do kosztów kwalifikowalnych jedynie w przypadku gdy koszt najmu albo dzierżawy przekraczałby koszt zakupu.

Uwaga: Do kosztów kwalifikowalnych nie zalicza się kosztów zakupu środków transportu.

- 5) zakupu materiałów lub przedmiotów np.;
 - wszelkich materiałów budowlanych, o ile w projekcie przewidziana jest inwestycja;
 - eksponatów do lokalnego muzeum – o ile projekt przewiduje stworzenie takiego muzeum itp.;
- 6) zakupu materiału siewnego lub nasadzeniowego roślin wieloletnich (materiał siewny i nasadzeniowy dotyczy np. kwiatów, traw, krzewów i drzew ozdobnych, a więc roślin ozdobnych, a nie wykorzystywanych w produkcji rolniczej – np. zbóż, roślin strączkowych, okopowych itp.);
- 7) robót budowlanych;
- 8) nadzoru autorskiego lub inwestorskiego (w przypadku prowadzenia robót budowlanych w ramach projektu);
- 9) organizacji i przeprowadzenia wydarzeń promocyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych (np. festyny, festiwale, zawody sportowe, dni produktu lokalnego, targi rękodzieła czy ekologicznej żywności);
- 10) opracowania, druku lub powielenia oraz dystrybucji materiałów informacyjnych, w tym audiowizualnych, dotyczących projektu współpracy, zakupu lub wynajęcia powierzchni reklamowych, zakupu czasu antenowego oraz zamieszczenia materiałów prasowych w prasie (np. ulotki, banery, roll up'y, foldery, materiały audio i wideo, albumy, książki – dotyczące projektu);
- 11) wytyczenia lub oznakowania szlaków turystycznych, ścieżek dydaktycznych lub przyrodniczych, w tym pomników przyrody, obiektów historycznych, przyrodniczych, kulturalnych lub sakralnych, wykraczających poza obszar LSR (np. wytyczenie i oznakowanie ścieżki rowerowej, szlaku spływu kajakowego; wytyczenie i oznakowanie szlaku przyrodniczego np. w dolinie rzeki Rzeka; oznaczenie wiejskich kapliczek lub kościołów, pomników przyrody np. starych drzew; itp.);
- 12) utworzenia lub aktualizacji baz danych, w tym bazy informacji turystycznej (bazy danych mogą np. dotyczyć miejsc gniazdowania ptaków, punktów widokowych, miejsc noclegowych, agroturystyki, gastronomii, miejsc dostępu do Internetu);
- 13) tworzenia stron internetowych (dotyczących realizowanego projektu, a nie strony internetowej LGD);
- 14) wynagrodzenia za świadczenie usług, w tym usług prawnych lub księgowych (wszelkie umowy zlecenia, o dzieło, z wyłączeniem umów o pracę,

osób zatrudnianych na potrzeby realizacji projektu, w tym koordynatora/ współkoordynatora projektu);

- 15) opłat sądowych i opłat za licencje lub patenty (np. opłata za stoisko wystawiennicze na targach, opłata patentowa lub licencyjna – jeśli projekt zakłada wykorzystanie nowych technologii czy wynalazków).

Uwaga: Do kosztów kwalifikowalnych realizacji projektu współpracy nie zalicza się rat zapłaconych z tytułu umowy leasingu oraz zakupu rzeczy używanych, z wyłączeniem rzeczy związanych z lokalną kulturą lub dziedzictwem historycznym, czyli przedmiotów stanowiących wyposażenie muzeów czy skansenów.

Uwaga: Określenie „osoby zaangażowane ze strony LGD w przygotowanie bądź realizację projektu” nie odnosi się tylko do pracowników LGD, ale też do jej członków niebędących pracownikami, a także osób związanych z LGD i zaangażowanych w przygotowanie bądź realizację projektu (np. lokalni mieszkańcy) oraz osób do których projekt jest bezpośrednio skierowany (np. uczniowie szkół dla których w ramach projektu organizowane są wymiany i staże).

4. Przykłady projektów współpracy²

Przykład 1:

Uczenie się od Europy: W jaki sposób młodzi ludzie zapoznają się z innowacjami rolniczymi.

Inicjatorzy projektu: LGD ARGE Nationalparkregion Hohe Tauren – Austria i LGD Auerbergland – Niemcy, w projekt zaangażowanych było w sumie dziewięć LGD.

Założenia projektu:

Możliwość zapoznania uczniów szkół rolniczych z innowacjami w dziedzinie funkcjonowania gospodarstw rolniczych poprzez organizację staży w innowacyjnych gospodarstwach rolniczych.

Historia projektu:

W roku 2004 osiem lokalnych grup działania z Austrii i jedna z Niemiec rozpoczęło współpracę polegającą na realizacji projektu współpracy mającego na celu podniesienie poziomu wiedzy uczniów szkół rolniczych w zakresie innowacji rolniczych. W latach 2005-2006 przewidziano realizację licznych staży w innowacyjnych gospodarstwach, a także seminaria i wizyty terenowe dotyczące innowacyjności w rolnictwie. Inicjatorami projektu były LGD ARGE Nationalparkregion Hohe Tauren – Austria oraz LGD Auerbergland – Niemcy, które pełnią także rolę krajowych partnerów wiodących, a także zajmują się stroną finansową projektu.

² Źródło: Leader+ Magazine nr 7/2007

Geneza pomysłu:

Z reguły studenci szkół rolniczych odbywają praktyki w rodzinnych gospodarstwach rolniczych, stąd też pomysł by te praktyki szkolne organizować w gospodarstwach innowacyjnych, co pozwoli na otwarcie umysłów uczniów na nowe podejście do różnych aspektów prowadzenia gospodarstwa rolnego. Podejście takie da podstawę do powstawania w przyszłości nowych innowacyjnych rozwiązań w ich własnych gospodarstwach oraz powstawania sieci współpracy z innowacyjnymi rolnikami, w gospodarstwach których odbywali staż. Ważny jest także aspekt ponadnarodowy – gdzie uczniowie z różnych krajów zapoznają się z podejściem stosowanym w innych państwach.

Trzy moduły szkoleniowe:

Celem projektu było zapewnienie stażu w gospodarstwach ukierunkowanych na: energetykę, przetwórstwo towarowe lub turystykę. Wszystkie trzy moduły szkolenia obejmowały: wizytę- praktykę pod przewodnictwem rolnika oraz seminarium, w trakcie którego praktycy i eksperci przekazywali informacje i udzielali wyczerpujących wyjaśnień.

Moduł 1 – Energetyka

Uczestnicy mieli szansę zapoznać się z tajnikami różnych metod wytwarzania energii odnawialnej – także jako źródła dodatkowego dochodu. Uczniowie mieli możliwość dowiedzenia się od praktyków, w jaki sposób zakładać spółdzielnie rolnicze, aby prowadzić zakłady wyrobu zrębków drzewnych do produkcji energii cieplnej lub zakłady instalacji biogazowych do produkcji energii elektrycznej. Podstawą tej praktycznej nauki było umożliwienie uczniom zapoznania się z technologią, kierunkami rozwoju i sposobem funkcjonowania instalacji energetycznych, przedstawienie możliwości inwestowania i uzyskiwania dochodu z produkcji energii odnawialnej.

Moduł 2 – Przetwórstwo towarowe

Uczestnicząc w tym module uczniowie zapoznawali się z wiedzą specjalistyczną z następujących dziedzin:

- opracowanie nowych produktów,
- sprzedaż i dystrybucja produktów,
- warunki sprzedaży,
- inwestycje i dochody,
- technologia produkcji.

Uczniowie mieli okazję odwiedzić gospodarstwa prowadzące działalność w zakresie wprowadzania na rynek jagnięciny, wołowiny i dziczyzny, współpracy z restauracjami i hotelami, produkcji i sprzedaży lodów i napojów alkoholowych, a także

prowadzenia sklepów ze zdrową żywnością (m.in. ser, makaron, zioła, herbata, ocet).

Moduł 3 – Turystyka

Staż w gospodarstwach agroturystycznych pozwolił uczniom zapoznać się z rozwojem i wdrażaniem innowacyjnych programów dotyczących m.in. urlopowych pakietów agroturystycznych. Programy te obejmują reklamę, marketing i dystrybucję, a także aspekty finansowe. Uczniowie mieli okazję poznać warunki funkcjonowania gospodarstw agroturystycznych specjalizujących się np. w organizacji wakacji dla dzieci specjalnej troski, jazdy konnej, odnowy biologicznej, rolnictwa ekologicznego, turystyki pieszej itp.

Przygotowanie i wdrażanie

ŚCISŁA WSPÓŁPRACA – projekt realizowano przy ścisłej współpracy lokalnych grup działania, szkół rolniczych i rolników. Niezbędne było ogromne zaangażowanie wszystkich współpracujących podmiotów.

KONCEPCJA – rozpoczynając pracę nad projektem, każdy z partnerów poproszony został o przedstawienie pomysłów dotyczących koncepcji rozwoju projektu.

DOBÓR GOSPODARSTW – bardzo ważny był odpowiedni dobór innowacyjnych gospodarstw. Wszyscy rolnicy biorący udział w projekcie zostali skontrolowani przez LGD pod kątem zapewnienia odpowiednich standardów innowacyjności w danych dziedzinach.

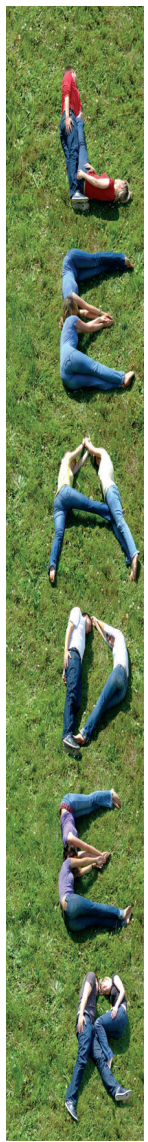
SZKOLENIA – rolnicy oferujący staże dla uczniów zostali przeszkoleni, co pomogło im podnieść poziom wiedzy na temat nauczania młodzieży, oraz stać się profesjonalnymi opiekunami dla uczniów.

ZDOBYTE DOŚWIADCZENIE – uczniowie w trakcie praktyk prowadzili dzienniki, w których zapisywali czego się nauczyli, podczas zajęć teoretycznych w trakcie seminariów, oraz praktycznych w trakcie staży – w kontakcie z ekspertami i rolnikami.

FINASOWANIE – środki finansowe z Leadera zostały przeznaczone na wypracowanie koncepcji projektu, działania informacyjne w szkołach, szkolenie rolników, finansowanie wyjazdów – praktyk, seminaria i warsztaty oraz związaną z nimi dokumentację, działalność marketingową oraz ocenę projektu.

Dodatkowe korzyści:

Poza zdobyciem nowej wiedzy specjalistycznej w zakresie funkcjonowania innowacyjnych gospodarstw, młodzi ludzie stali się częścią innowacyjnej sieci zrzeszającej potencjalnych, przyszłych partnerów współpracy. Szkoły zyskały możliwość włączenia praktycznych doświadczeń do programów nauczania, a poza tym, wraz z rolnikami biorącymi udział w projekcie, przyczynili się do wypracowania pozytywnego wizerunku. Rolnicy otrzymali także wynagrodzenie za udział w projekcie

(przyjęcie uczniów na praktykę/staż, poświęcenie czasu na opiekę nad uczniami, przekazywanie im wiedzy).

Całkowity koszt projektu: 182 900 euro (koszty dotyczą jedynie Austrii)

UE: 90 800 euro

Inne środki publiczne: 48 200 euro

Środki prywatne: 43 900 euro

Okres realizacji projektu: marzec 2004 r. – grudzień 2006 r.

Przykład 2:

WIEJSKA SIEĆ JAKOŚCI

LGD – GAL dei Due Laghi – Włochy i LGD – GAL Pays d’Anlier, de la Sure et de l’Attert – Belgia

Założenia projektu:

Wiejska Sieć Jakości jest włosko-belgijską siecią, w skład której wchodzi różne przedsiębiorstwa działające w sektorze hotelarstwa wiejskiego, m.in. domy oferujące pokoje gościnne ze śniadaniem, gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty, domki turystyczne bez wyżywienia, restauracje itp.

Projekt miał na celu połączenie tych podmiotów w sieć oraz opracowanie i wprowadzenie w życie strategii jakości (w zakresie usług turystycznych).

Historia projektu:

W projekcie połączono dwa regiony – Włoską Lombardię oraz Belgijską Walonię poprzez współpracę LGD z Włoch oraz LGD z Belgii. Oba te regiony łączy bogata historia hotelarska. Partnerzy projektu ściśle ze sobą współpracowali m.in. często odbywały się spotkania. Projekt stanowił odpowiedź na postępującą globalizację.

Zaangażowanie partnerów:

Obaj partnerzy byli odpowiedzialni za realizację projektu. LGD z Włoch podjęła się koordynacji, zarządzania finansami, organizacji i ogólnego nadzoru nad wymianami na swoim terytorium oraz dopilnowania prawidłowego funkcjonowania komunikacji pomiędzy partnerami. LGD z Belgii zebrała informacje na temat swojego terytorium, niezbędne zwłaszcza do przygotowania poradnika/podręcznika, którego wydanie zostało zaplanowane w ramach projektu. Zorganizowała ona także wszystkie przedsięwzięcia przeprowadzone w Belgii, m.in. seminarium dotyczące hotelarstwa wiejskiego.

Podstawa to jakość:

Na seminarium dotyczącym hotelarstwa wiejskiego, przedstawiciel departamentu rządu Walonii udzielił porad dotyczących podejścia do hotelarstwa opartego na jakości.

Zasady podejścia opartego na jakości to:

- ✓ Zrozumienie potrzeb wczasowiczów,
- ✓ Wiara w podejście oparte na jakości,
- ✓ Zarządzanie podejściem jako procesem (analiza – działanie – ocena),
- ✓ Określenie, zrozumienie i zarządzanie ciągiem niezależnych działań,
- ✓ Stałe doskonalenie,
- ✓ Działanie w sposób logiczny i intuicyjny na podstawie obiektywnych danych,
- ✓ Utrzymywanie dobrych stosunków ze wszystkimi partnerami.

Wczasowicz ocenia usługę i docenia jakość, gdyż w efekcie to zadowolony klient jest najlepszą reklamą i to on przyciąga następnych klientów. Ważnym jest, aby działalność ukierunkowana była na rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb klientów oraz poznanie ich opinii.

Działania:

Najważniejsze przedsięwzięcia zorganizowane i sfinansowane w ramach Projektu.

- Poradnik – podręcznik stworzony z myślą o pracownikach sektora hotelarstwa wiejskiego. Z założenia będzie on regularnie aktualizowany i zawiera: wykaz członków, porady m.in. dotyczące prowadzenia hoteli – jak nakryć prawidłowo stół, co oferować klientom itp., a także narzędzia służące sieciowaniu i komunikacji pomiędzy członkami sieci jakości.
- Szlaki – pod kątem turystyki rodzinnej opracowano szlaki obejmujące miejsca krótkiego pobytu, np. domki turystyczne bez wyżywienia czy miejsca oferujące wyżywienie u gospodarzy, obsługiwane przez członków sieci.
- Wizerunek – członkowie sieci wykorzystują różne narzędzia by wzmocnić i rozpowszechnić swój wizerunek, m.in. wspólną makietę graficzną oraz witrynę internetową. Opracowano również znak firmowy, ułatwiający identyfikowanie się z siecią i rozpoznanie jej członków.
- Wydarzenia i imprezy - w ramach działalności sieci organizowano liczne spotkania regionalne, krajowe jak i międzynarodowe mające na celu m.in. ocenę dotychczasowych postępów i osiągnięć. W październiku 2006 r. partnerzy spotkali się na kończącym projekt seminarium podsumowującym.

Karta jakości:

Podmioty przestrzegające warunków karty jakości otrzymują znak firmowy, który mogą eksponować w swoich przedsiębiorstwach. Ich dobór oraz ocena opiera się na wskaźnikach ustalonych przez sieć. Sieć jest otwarta na wszystkie przedsiębiorstwa z terenów LGD a także z innych terenów pod warunkiem spełniania przez te podmioty kryteriów sieci i gotowości do wprowadzenia strategii jakości.

Całkowity koszt projektu: 225 200 euro

UE: 100 000 euro

Inne środki publiczne: 125 200 euro

Koszty projektu dotyczące Włoch: 115 200 euro

UE: 50 500 euro

Inne środki publiczne: 64 700 euro

Koszty projektu dotyczące Belgii: 110 000 euro

UE: 49 500 euro

Inne środki publiczne: 60 500 euro

Okres realizacji projektu: styczeń 2005 r. – czerwiec 2006 r.